

Csapó Tamás†
1954-2024

Gyászol a Településföldrajzi Tanulmányok Szerkesztősege. 2024. április 25-én elhunyt kollégánk és barátunk, Csapó Tamás, aki a folyóirat alapításától főszerkesztője volt a Településföldrajzi Tanulmányoknak. A szerkesztőbizottság örökös elnöke, Tóth József professzor, és első felelős szerkesztője, Kocsis Zsolt után most Tamás is örökre eltávozott körünkől. Riasztóan fogy az egykori kedélyes asztaltársaság, akik egy-egy tekeparti után, sörözés közben baráti beszélgetéseket folytattunk a magyar geográfia nagy kérdéseiről. Csapó Tamás hetven évet élt. Búcsúzásképpen most változtatás nélkül közöljük Lenner Tibor felelős szerkesztőnek a gyászszertartáson elhangzott beszédét.

Gyászoló család, barátok, kollégák, tanítványok, ismerősök!

Mindannyian szembesülünk egyszer azzal, hogy életünk legnehezebb kihívásának kell megfelelnünk. Nekem ilyen feladat itt és most Csapó Tamás hamvai előtt beszélni. Tamást atyai jóbarátomként tiszteltem. Ő hívott a tanszékére tanítani két és fél évtizeddel ezelőtt, és azóta fáradhatatlanul róttuk a magyar települések utcáit-tereit térképpel a kezünkben, vittünk hallgatókat egyhetes magyarországi terepgyakorlatra, izzasztó gyalogtúrákon jártunk, vagy csak nagyokat beszélgettünk világmegváltó férfias témákról. Miért volt szoros ez a barátság? Azért, mert nem csupán együtt, egymással töltöttünk sok időt, hanem egymásért is dolgoztunk. Kutattunk, elemeztünk, publikáltunk. Közben feltárult szemünk előtt a másik élete. Mindannyiunkban két ember lakik. A fizikai énünk és a lelki énünk. Bár a teste az őt ért súlyos betegség miatt szemünk láttára roskadt meg hirtelen, szellemi életműve kerek, egész és maradandó értékekkel teli.

Tamás az Alföldön látta meg a napvilágot. Életének eszmélése, az első iskolai barátságok Szolnokhoz kötötték. Itt történt az is, hogy ötödik osztályban fiatal és elhivatott osztályfőnöknője hatására szerette meg a földrajzot. A lelkesedés komoly szakmai érdeklődéssé már Szegeden érett, a főiskolai, majd egyetemi évek alatt. Tóth József professzor vette a szárnyai alá a fiatal egyetemistát, meglátta

benne a tehetséget, és innentől kezdve egyengette a kutatói életútját a kandidátusi fokozat elnyerésétől kezdve a habilitáción át a Pécsi Tudományegyetemen szerzett egyetemi magántanári kinevezésig bezárólag. A másik mentora Károssy Csaba főiskolai tanár volt, akinek a hívására jött Szombathelyre, a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola újonnan alapított Földrajz Tanszékére. Egyszer Iszkáznál mesélte, hogy amikor a feleségével együtt átköltöztek a Dunántúlra, megigézte a Somló hegy látványa, és egy életre gyökeret eresztett itt. Imádott tanítani. Előadásain nem ragaszkodott a tankönyvek szigorú, kötött kereteihez, sokkal inkább hallgatósága szemléletét igyekezett formálni. Aki majdnem örök életre vágyik, az pedagógusnak megy. Nemcsak azokban él tovább, akik személyesen ismerték, hanem generációk egymásutánjában hagyományozódik az emléke, azokéban is, akik már csak hírből, emlékekből, dokumentumokból, írásából ismerhetik. Azt vallotta, hogy jó oktató csak az lehet, aki mögött jelentős tudományos teljesítmény áll. Nos, ő megfelelt a magasra tett mércének. Oktatói munkája mellett komoly kutatói tapasztalatot is gyűjtött.

Mendöl Tibornak, a magyar településföldrajz atyjának nyomdokain járva, szisztematikusan dolgozta fel a hazai városok alaprajzi struktúráját, beépítési típusainak és funkcionális morfológiai szerkezetének változásait. Ezzel nemcsak tovább vitt egy már-már elfeledett kutatási területet, hanem bizonyos értelemben meg is újította Mendöl városainkról alkotott szemléletét. És mivel településmorfológiai vizsgálatokat íróasztal mellől nem lehet végezni, Dövényi Zoltán joggal nevezte Csapó Tamást a legtöbbit gyalogló magyar társadalomföldrajzoznak.

Maradandót alkotott tudományszervezőként is. Hallgatókból, tanszéki kollégáiból a keze alatt formálódott egy szakmai közösség az általa alapított és vezetett szombathelyi Társadalomföldrajzi Tanszéken, amiből előbb egy-egy várost feldolgozó esettanulmány látott napvilágot, majd sorra jelentek meg a nagyobb lélegzetvételű szintézisek. Ezek közé tartozott *A magyar városok településmorfológiája*, a *Budapest településmorfológiája* és a sorban utolsó, *A megyei jogú városok történeti fejlődése és településmorfológiája* című könyv, ami tavaly decemberben jelent meg, és joggal tekinthetjük életműve betetőzésének is. A Szombathelyen induló, majd Bükre költöző településföldrajzi konferenciasorozat elindításával és két évtizeden átívelő megszervezésével a településekkel foglalkozó hazai geográfusok egyik legfontosabb szakmai fórumát teremtette meg, a *Településföldrajzi Tanulmányok* című folyóirat – aminek kezdetektől főszerkesztője volt – pedig nagyon sok ifjú kutatonak jelentett és jelent bemutatkozási lehetőséget és biztosít helyet a hazai kutatási eredmények ismertetésére. Kutatói megújulására jellemző, hogy nyugdíjba vonulása után nemcsak érdeklődött, hanem igyekezett el is sajátítani a geoinformatikai eszközökkel és módszerekkel támogatott térképezést. Mindig újabb és újabb feladatokon törte a fejét. Tavaly elkezdtük a budapesti agglomeráció szisztematikus feltárását, de ezt a munkát már nem tudjuk közösen befejezni.

A településmorfológia mellett foglalkozott még népességföldrajzi és idegenforgalmi kutatásokkal, valamint a regionális, területi folyamatok elemzésével, a regionális különbségek kialakulásával és megszüntetésük lehetőségeinek a vizsgálatával. 200 publikációjából 32 idegen nyelven született. A főiskola mellett 1995 és 2000 között tudományos főmunkatársként vezette az MTA Regionális Kutatások Központja Szombathelyi Kutatócsoportját. Mindemellett aktív közéleti szereplő volt. Lakóhelyén, Toronyban alpolgármesteri megbízást vállalt, fáradhatatlanul fejlesztette Vas megye tudományos és nemzetközi közéleti kapcsolatait, szoros együttműködést épített ki a ljubljanoi és a grazi egyetemek szakembereivel, nyolc éven keresztül pedig Vas megyét képviselte az Alpok–Adria Munkaközösség Területfejlesztési Bizottságában. Kortársai szerették markáns, egyértelmű véleményét, pontos szakmai prognózisát, határozott kiállását a képviselt ügy érdekében.

Nem láttuk, hogy beteg. Valószínűleg ő sem sejtette a közelgő bajt. Április elején még előadott a jubileumi, 20. Településföldrajzi Konferencián. Kollégái, barátai mint egy nagy család köszöntötték a tiszteletére szerkesztett *Településföldrajzi Tanulmányok* hasábjain, amit még kézbe vehetett. Aztán csendben, észrevétlenül átment a létezés másik oldalára.

Az életmű lezárult, de emlékeinkben Tamás az marad, aki volt. Egy, az igazáért mindig bátran kiálló, másokat segítő, szakállas örökifjú kolléga.

„Kháron ladikja nem akkor indul velünk/midőn lezárul és befagy a szem” – írja Illyés Gyula, majd így folytatja: „Böles, ki e kéjton, ezen is mosolyog/s ha sír is, hálakönnyet ont,/hogy hány *piazza*-t, hány s milyen *Casa d’Oro*-t/látott, ha nem lát is viszont!”